

DOM

afsagt den 24. oktober 2003 af **Retten i Århus, 6. afdeling**, i sagen

BS 6-4394/2002

Den Danske Forlæggerforening

Kompagnistræde 18, 1.

1208 København K

(advokat Martin Dahl Pedersen v/advokat Jan Hvarre)

og

Brancheforeningen for Undervisningsmidler

Hyldevænget 31

4652 Haarlev

(advokat Martin Dahl Pedersen v/advokat Jan Hvarre)

mod

Frederiksbjerg Kopicenter ApS

Frederiks Allé 34

8000 Århus C

(advokat Hans Henriksen)

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagsøgerne repræsenterer en række forlag, der blandt andet udgiver faglitteratur. På baggrund af forlydender om, at sagsøgte foretog ulovlig kopiering af faglitteratur, som sagsøgernes medlemmer havde ophavsret til, lod sagsøgerne foretage "prøveindkøb" hos sagsøgte henholdsvis den 7., 12. og 27. juni 2002.

Den 9. juli 2002 anmodede sagsøgerne Fogedafdelingen, Retten i Århus, om at foretage bevissikringsundersøgelse hos sagsøgte i medfør af retsplejelovens § 653, og denne undersøgelse blev foretaget den 12. juli 2002. Ved undersøgelsen beslaglagdes forskelligt materiale, som blandt andet vidste, at sagsøgte havde foretaget kopiering af 349 bøger, der var udgivet af sagsøgernes medlemmer.

Sagen, der blev anlagt den 22. august 2002, angår spørgsmålet om krænkelse af ophavsrettigheder, der tilhører sagsøgernes medlemmer.

Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:

Påstand 1a: Det forbydes sagsøgte uden sagsøgernes samtykke at kopiere sagsøgernes bogudgivelser til erhvervmæssig brug ved at

foretage kopieringen med henblik på at anvende kopierne som grundlag for kopiering til tredjemand.

Påstand 1b: Det forbydes sagsøgte uden sagsøgernes samtykke at anvende kopier af sagsøgernes bogudgivelser, oprindeligt fremstillet til en bestillers private brug, erhvervsmæssigt ved at anvende disse kopier som grundlag for kopiering til andre end bestilleren.

Påstand 1c: Det forbydes sagsøgte uden sagsøgernes samtykke at anvende kopier af sagsøgernes bogudgivelser, oprindeligt fremstillet til en bestillers private brug, erhvervsmæssigt ved at sælge disse kopier til andre end bestilleren.

Påstand 1d: Det forbydes sagsøgte uden sagsøgernes samtykke at kopiere mere end enkelte eksemplarer af sagsøgernes bogudgivelser til den enkelte bestillers private brug ved at kopiere flere end to fulde eksemplarer af sagsøgernes bogudgivelser til den enkelte bestiller.

Påstand 2 Sagsøgte tilpligtes at betale 400.000 kr., subsidiært et efter rettens skøn fastsat mindre beløb med procesrente fra sagens anlæg.

Påstand 3 Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at de 349 kopier af bøger udgivet af sagsøgerne samt brevordner med oversigter herover og forsider hertil beslaglagt den 12. juli 2002 tilintetgøres.

Påstand 4 Sagsøgte tilpligtes at betale sagsøgerne omkostningerne ved den 12. juli 2002 gennemførte bevissikringsundersøgelse.

Sagsøgte har nedlagt følgende påstande:

Over for sagsøgernes påstand 1a-1d: Afvisning.

Over for sagsøgernes påstand 2: Frifindelse, subsidiært betaling af et mindre beløb.

Over for sagsøgernes påstand 3: Sagsøgte tager bekræftende til genmæle.

Over for sagsøgernes påstand 4: Frifindelse, subsidiært tager sagsøgte bekræftende til genmæle, for så vidt angår 27.762,50 kr. for det tilfælde, at sagsøgte dømmes til at betale et beløb under påstand 2.

Oplysningerne i sagen

Sagsøgtes direktør Jan Nielsen har som vidne blandt andet forklaret, at virksomheden hovedsageligt udfører trykopgaver for forskellige foreninger m.v. Virksomheden disponerer endvidere over 25 fotokopieringsmaskiner til brug for fotokopiering af forskellige opgaver, og det er normalt kunderne selv, der kommer og tager kopier. Virksomheden beskæftiger 3 medarbejdere, der hjælper kunderne med at tage kopier og opkræve betaling. De masterkopier, der er fundet ved ransagningen, har han systematiseret, idet flere kunder har efterladt overskydende kopier, fordi de havde trykket forkert på knapperne på fotokopieringsmaskinerne. I stedet for at materialet gik til spilde, har han samlet det, fordi det er lettere at fotokopiere fra en sådan kopi end fra selve den bog, der ønskes kopieret. Hvis kunden selv havde en bog med, som skulle kopieres, har han derfor udlånt sin kopi til kunden, da det så var lettere at kopiere. Han kan ikke se, at denne fremgangsmåde skulle være værre end at låne en bog på biblioteket til fotokopiering. Virksomheden har generelt ikke selv foretaget kopiering for kunderne. I et enkelt tilfælde, hvor det er sket, har han givet den pågældende medarbejder en advarsel. Det drejer sig om den samme medarbejder, der har taget mod bestilling af 10 kopiexemplarer. Engang i efteråret 2002 var der nogle studerende, som kom og spurgte ham, om de måtte etablere en klub i lokalerne, idet de så selv ville stå for kopiering af bøgerne. De forsøgte at få det etableret, men standsede efter ca. 14 dage, fordi deres advokat sagde, at det var ulovligt. Han har ikke talt med Bettina Antitsch, der har henvendt sig i kopicenteret henholdsvis den 19. og 28. november 2002 angående kopiering af bøger. Kunden må have talt med en fra den førnævnte klub. Det er derimod en af hans medarbejdere, der har bundet kopierne ind og opkrævet betaling, mens det var en af klubbens medlemmer, der har taget kopierne. Efter at klubben ophørte, har virksomheden ikke selv foretaget kopiering. Han vil tro, at virksomheden før ransagningen tog 2-3 kopier af bøger hver dag. Denne kopiering, som han erkender har været ulovlig, har andraget 2-5% af omsætningen på konto 1001. Efter ophøret af denne form for kopiering har han ikke kunnet mærke nogen nedgang i omsætningen. Tværtimod er omsætningen steget med 100.000 kr. efter 1. december 2002. Det er ikke længere muligt at låne en kopi til kopiering. **Person 1**, der er en af vidnets medarbejdere, fik en advarsel efter TV-udsendelsen. Det var ikke vidnet, der eksperederede journalisten.

Retten har fået forevist et indslag fra "Lokalrapporten" bragt i TV Danmark Øst den 14. november 2002, hvor en journalist blandt andet foretager indkøb af en kopi af en bog uden at medbringe bogen.

Det er endvidere oplyst, at **Person 2** den 28. november 2002 købte 11 kopiexemplarer af "Lærebog i dansk og international køberet".

Dommen indeholder ikke en gengivelse af sagens dokumenter.

Parternes synspunkter

Sagsøgerne har ifølge deres påstandsdokument begrundet deres påstande med,

at bilag 3-7, 9, 13, 17, 18 og 19 samt sagsøgtes egne procesdokumenter dokumenterer, at sagsøgte i meget stort omfang og systematisk har

- fremstillet kopier ("masterkopier") af mindst 349 forskellige af sagsøgerne udgivne bøger,
- fremstillet yderligere kopibøger på baggrund af de fremstillede masterkopier,
- fremkaldt kunders bestillinger ved at fremlægge fortegnelse af masterkopierne for sagsøgtes kunder,
- fremstillet talrige kopier af samme bog til den enkelte bestiller, herunder hele klassesæt,
- tilgængeliggjort masterkopierne til brug for kundens selvstændige kopiering, og
- fremstillet kopier af sagsøgernes bøger uden at bestilleren selv har medbragt forlæg.

at bilag 13, 17, 18 og 19 endvidere dokumenterer, at sagsøgte har fortsat denne adfærd længe efter sagens anlæg.

at sagsøgtes fremstilling af kopibøger som de beslaglagte samt fremstilling af yderligere kopibøger på baggrund heraf udgør en krænkelse af sagsøgernes ophavsrettigheder, ligesom sagsøgtes tilgængeliggørelse af kopibøgerne til brug for kopiering udgør en krænkelse af sagsøgernes ophavsrettigheder, hvorved navnlig bemærkes,

at de 349 kopibøger ikke er omfattet af reglerne om lovlige privatkopier i ophavsretslovens § 12, idet kopibøgerne er fremstillet til erhvervsmæssig brug og anvendes erhvervsmæssigt,

at eksemplarer oprindeligt fremstillet til privat brug ikke senere må anvendes erhvervsmæssigt, herunder ved sagsøgtes salg heraf eller anvendelse til kopiering til andre end den oprindelige bestiller,

at ophavsretslovens § 12 aldrig kan danne grundlag for fremstilling af mere end enkelte eksemplarer til den pågældende bestiller, hvorved ifølge betænkning 163/1986, side 40, forstås 1-2 eksemplarer af et helt bogværk,

- at ophavsretslovens § 12 er en undtagelsesregel, og derfor i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser skal fortolkes indskrænkende,
- at bestilleren i enhver henseende skal være initiativtager til kopifremstilling ved fremmed medhjælp i henhold til ophavsretslovens § 12, jf. betænkning af 27. april 1961 om ophavsretten til litterære og kunstneriske værker m.m.,
- at fremstilling ved fremmed medhjælp i henhold til netop nævnte betænkning ikke må have et betydeligt omfang og derved påføre det beskyttede værk konkurrence, selvom dette ikke skyldes reklamer eller lignende foranstaltninger fra medhjælpens side, og
- at fremstilling ved fremmed medhjælp i henhold til netop nævnte betænkning ikke må have et betydeligt omfang og derved påføre det beskyttede værk konkurrence, selvom dette ikke skyldes reklamer eller lignende foranstaltninger fra medhjælpens side, og
- at ulovlige kopier aldrig kan anvendes som grundlag for fremstilling af lovlige kopier, jf. ophavsretslovens § 11, stk. 3.

Særligt til støtte for påstand 1a gøres det således gældende,

at den af sagsøgte anvendte praksis, hvor sagsøgte har taget "masterkopier" af de af sagsøgerne udgivne bøger med henblik på

at lade masterkopierne indgå i et system af masterkopier, hvortil kunderne blev givet adgang for lån eller inspiration til kopiering, eller

at anvende masterkopierne selv til udførelse af kopiopgaver for kunder,

udgør en erhvervsmæssig udnyttelse af værkerne i strid med sagsøgerens rettigheder.

Særligt til støtte for påstand 1b gøres det således gældende

at den af sagsøgte anvendte praksis, hvor sagsøgte efter eget udsagn har anvendt uafhængte kopier af de af sagsøgerne udgivne bøger, fremstillet til en given bestiller, som grundlag for kopiering til andre kunder, udgør en erhvervsmæssig udnyttelse i strid med sagsøgerens rettigheder.

Særligt til støtte for påstand 1c gøres det således gældende,

- at den af sagsøgte anvendte praksis, hvor uafhængede kopier fremstillet til en given bestiller, i stedet er blevet sat til salg og solgt til andre end bestilleren, udgør en erhvervsmæssig udnyttelse i strid med sagsøgerens rettigheder.

Særligt til støtte for påstand 1d gøres det således gældende,

- at den af sagsøgte anvendte praksis, hvor sagsøgte har modtaget og effektueret bestillinger på ofte store antal kopier af samme bog, udgør en krænkelse af sagsøgernes rettigheder.

Derudover gøres det gældende,

- at sagsøgerne har retlig interesse i at få dom for forbudene som anført under påstand 1 som middel mod fortsat krænkelse, idet bemærkes,
- at sagsøgte gentagne gange har udført de handlinger der ønskes nedlagt forbud mod, og har fortsat disse handlinger efter sagens anlæg,
- at sagsøgtes adfærd og særligt sagsøgtes svarskrift tydeligt viser, at der i hvert fald for sagsøgte består en usikkerhed om, hvor grænsen for den lovlige adfærd går,
- at pådømmelsen af erstatningsspørgsmålet ikke nødvendigvis vil give retningslinier for hvilke konkrete handlinger der har været ulovlige,
- at et forbud efter dommens afsigelse vil kunne fuldbyrdes med fogedrettens hjælp i medfør af retsplejelovens § 532, ligesom en forsætlig overtrædelse af forbud i øvrigt er strafbart efter retsplejelovens § 535, og
- at forbudspåstandene opfylder betingelserne for, at der kan nedlægges fogedforbud med samme indhold efter retsplejelovens kapitel 57, og sagsøgerne ikke bør stilles dårligere ved at have undladt at begære fogedforbud inden sagsanlæg ved de almindelige domstole.

Til støtte for påstand 2 gøres det gældende,

- at sagsøgte har krænket sagsøgernes ophavsrettigheder i henhold til ophavsretslovens § 2, jf. anbringender anført ad påstand 1a-d, og
- at bilag 10-12 dokumenterer, at sagsøgerne som følge af sagsøgtes krænkelse af sagsøgernes rettigheder i henhold til ophavsretslovens § 2 har lidt et tab/har krav på rimeligt vederlag for udnyttelsen på ikke under kr. 400.000, jf. ophavsretslovens § 83, stk. 1, Ugeskrift for Retsvæsen

1994.132Ø og Ugeskrift for Retsvæsen 2001.1571V.

Det bemærkes, at sagsøgte ved telefax af 30. maj 2003 har bekræftet, at den i bilag 15 opgjorte dækningsbidragssats kan lægges til grund ved beregningerne, hvorfor der ikke anføres særskilte anbringender i relation hertil.

Til støtte for påstand 4 gøres det gældende,

at der ved gennemførelsen af bevissikringsundersøgelsen sikredes beviser for sagsøgernes krænkelse af rettigheder som nævnt i retplejelovens § 653, stk. 2, nr. 1, og undersøgelsen dermed var velbegrundet,

at sagsøgte derfor skal godtgøre sagsøgerne disses rimelige udgifter ved bevissikringsundersøgelsens gennemførelse, jf. retsplejelovens § 653b, stk. 5, og

at sagsøgernes udgifter til bevissikringsundersøgelsens gennemførelse, herunder til dækning af udgifter til fogedrettens medhjælp, har været rimelige.

I øvrigt gøres det gældende,

at sagsøgtes eventuelle retsvildfarelse ingen betydning har for sagen, og

at sagsøgte i hvert fald ikke fra sagens anlæg kan have befundet sig i en retsvildfarelse.

Sagsøgte har ifølge sit påstandsdokument begrundet sine påstande således:

Det gøres gældende, at sagsøgernes påstand 1a-1d angår spørgsmålet i al almindelighed om sagsøgtes pligt til at overholde gældende lov. Dette spørgsmål kan ikke indbringes for domstolene. Sagsøgerne mangler retlig interesse.

Det bestrides, at det bortset fra enkelte tilfælde er forekommet, at der er fremstillet kopier, uden at kunden har medbragt forlæg.

Den af sagsøgerne ved **Person 3**, **Person 4**, **Person 2** og **Person 5** fremprovokerede kundebetjening er ikke udtryk for sagsøgtes normale forretningsgang.

Det bestrides, at sagsøgte har taget "masterkopier" med henlik på senere kopiering herfra.

Det bestrides, at sagsøgte har sat uafhængte kopier til salg.

Det bestrides, at sagsøgte forsætligt eller uagtsomt har krænket sagsøgerens ophavsret.

Kravet bestrides størrelsesmæssigt. Sagsøgtes omsætning på kopier i strid med ophavsretsloven har været af meget begrænset omfang. Kun forholdsvis sjældent har kunder henvendt sig hos sagsøgte uden at medbringe originaleksemplarer af den bog m.v., kunden ønskede at kopiere. Sagsøgte er dog ikke i stand til via bogbolderiet at dokumentere omfanget af bogkopiering i forhold til andre kopieringsgrundlag. I sagsøgtes omsætning under konto 1001 indgår kopier af, hvad kunder har medbragt til kopiering - ikke alene bøger, omslag og spiralryg til indbinding. Det er således ikke muligt at fastlægge antallet af kopier ud fra omsætningstallet sammenholdt med statistisk vurdering af antal bogsider.

Sagsøgte befandt sig i retsvildfarelse med hensyn til det ulovlige i at lade glemte kopier anvende til yderligere kopiering.

Retten begrundelse for afgørelsen

Bestemmelsen i ophavsretslovens § 12, stk. 1, er ikke entydig og frembyder på en række punkter fortolkningstvív. En sådan uvished kan ikke løses ved et anerkendelsessøgsmål.

En stillingtagen til sagsøgernes påstande 1a - 1d ville endvidere medføre, at retten skulle forbyde sagsøgte i fremtiden at krænke sagsøgernes ophavsret. Et sådant forbud er tilstrækkeligt varetaget gennem bestemmelserne i ophavsretsloven, og sagsøgerne mangler retlig interesse i at få et sådant hypotetisk spørgsmål pådømt.

Som følge af det anførte afvises sagsøgernes påstande 1a - 1d.

Sagsøgte har anerkendt i et vist omfang at have krænket sagsøgernes ophavsret. Efter bevisførelsen kan det ikke med tilstrækkelig sikkerhed fastslås, i hvilket omfang krænkelse har fundet sted. Retten finder efter en samlet vurdering, at der efter et forsigtigt skøn kan fastsættes et vederlag til sagsøgerne på 150.000 kr. Som en følge heraf tages sagsøgernes påstand 4 til følge med 27.062,50 kr.

Endelig tages sagsøgernes påstand 3, som sagsøgte har anerkendt, til følge.

Retten afgørelse

Sagsøgte, Frederiksbjerg Kopicenter ApS, skal til sagsøgerne, Den Danske Forlæggerforening og Brancheforeningen for Undervisningsmidler, betale 150.000 kr. med procesrente fra den 22. august 2002.

Sagsøgte skal til sagsøgerne betale 27.762,50 kr. i omkostninger for bevis-sikringsundersøgelsen af 12. juli 2002.

Sagsøgte skal anerkende, at de 349 kopier af bøger udgivet af sagsøgerne samt brevordner med oversigter herover og forsider hertil beslaglagt den 12. juli 2002 tilintetgøres.

I sagsomkostninger skal sagsøgte betale 20.000 kr. til sagsøgerne.

Sagsøgernes påstande 1a - 1d afvises.

De i dommebetøb skal betales senest 14 dage efter dommens afsigelse.

Dommer